

การป้องกันและกำจัดวัชพืช ในสวนไม้ผล-ไม้ยืนต้น โดยการปลูกพืชคลุมดิน

แผนปฏิบัติการปีที่ 205
กรมส่งเสริมการเกษตร

เรียบเรียงโดย
บุลลพร เตชะสีลพิทักษ์
กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

จัดทำโดย
วัชรลี สุวจิตตานนท์
กองเกษตรสัมพันธ์

สารบัญ

- ปัญหา
- วิธีการปลูก

- ชนิดของพืชคลุมดิน
- การดูแลรักษา

- อัตราการปลูก

ปัญหา

ปัญหาวัชพืชในสวนไม้ผล-ไม้ยืนต้น มักจะเกิดรุนแรงในสวนที่ต้นไม้มียังมีขนาดเล็กอยู่ เพราะในช่วงนี้วัชพืชจะสามารถเจริญเติบโตได้เร็วกว่า ส่งผลให้ต้นไม้ที่ปลูกชะงักการเจริญเติบโต ให้ผลผลิตช้า แต่เมื่อไม้ผล-ไม้ยืนต้นโตขึ้นจนมีพุ่มชนกัน ปัญหาการเกิดวัชพืชก็จะลดลง ดังนั้นช่วง 2-3 ปีแรกของการปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น เกษตรกรจะต้องคอยควบคุมและกำจัดวัชพืชอยู่เสมอ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่จะแนะนำ คือ

การปลูกพืชคลุมดินในระหว่างแถวของไม้ผล-ไม้ยืนต้น วิธีนี้จะช่วยแก้ปัญหาวัชพืชในระยะยาวได้ โดยพืชที่นิยมนำมาปลูกคลุมดินได้แก่พืชตระกูลถั่วประเภทเลื้อยพัน ซึ่งสามารถทอดเถาเลื้อยคลุมวัชพืชให้ตายได้ วิธีนี้เกษตรกรอาจจะต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะแรกเพื่อขยายพืชคลุมให้เต็มพื้นที่ แต่หลังจากนั้นแล้วการจัดการไม่ทำให้พืชคลุมเลื้อยเข้าไปพันในทรงพุ่มของไม้ผล-ไม้ยืนต้นจะทำได้ง่ายและประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการกำจัดวัชพืช

การปลูกพืชตระกูลถั่วแซมในสวนไม้ผล-ไม้ยืนต้นนอกจากจะช่วยควบคุมไม่ให้มีวัชพืชเกิดขึ้นแล้วยังมีประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามมาอีกหลายอย่าง ได้แก่

1. ช่วยเพิ่มธาตุไนโตรเจนในดิน เนื่องจากแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในปมรากถั่วจะช่วยตรึงไนโตรเจนในอากาศมาสะสมไว้ในดิน จึงทำให้พืชที่ปลูกร่วมกับพืชตระกูลถั่วมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอีกด้วย
2. ดัน เถา และใบของพืชคลุมดิน เมื่อตายหรือร่วงหล่นลงดินแล้วจะกลายเป็นอินทรีย์วัตถุช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดินและช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นด้วย
3. การปลูกพืชคลุมดินจะช่วยป้องกันการชะล้างและพังทลายของหน้าดิน
4. เมล็ดพันธุ์ของพืชคลุมดิน สามารถนำไปขาย ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพืชคลุมดินจะมีประโยชน์มากมายประการแล้ว แต่ก็ยังพบปัญหาตามมา คือ

1. ในฤดูฝน พืชคลุมดินจะเจริญเติบโตรวดเร็วจึงมักเลื้อยพันขึ้นต้นไม้ ทำให้ต้นไม้ผล-ไม้ยืนต้นชะงักการเจริญเติบโตได้ ดังนั้นเกษตรกรจะต้องคอยดูแลไม่ให้พืชคลุมดินเลื้อยขึ้นต้นไม้ โดยใช้มือดึงพืชคลุมดินให้ห่างทรงพุ่มหรือใช้เครื่องนาบ
2. ในฤดูแล้ง พืชคลุมดินจะโทรมและทิ้งใบเป็นเชื้อเพลิงทำให้เกิดไฟไหม้สวนได้ ดังนั้นเกษตรกรจึงควรทำแนวป้องกันไฟและต้องคอยตัดแต่งให้พืชคลุมดินอยู่ห่างจากต้นไม้อย่างน้อย 1 เมตร

หน้าก่อน

หน้าถัดไป

สารบัญ

ชนิดของพืชคลุมดิน

พืชตระกูลถั่วที่จะแนะนำให้เกษตรกรใช้ปลูกเป็นพืชคลุมดินในสวนไม้ผล-ไม้ยืนต้นมี 4 ชนิด คือ

1. **คาโลโปโกเนียม** ใบมีขนาดปานกลางเจริญเติบโตได้เร็ว คลุมดินได้ภายใน 3-4 เดือน จะออกดอกและเก็บเมล็ดได้เมื่อมีอายุ 6-7 เดือนขึ้นไปจนกระทั่งอายุประมาณ 18 เดือน ต้นก็จะโทรม ตายคาโลโปโกเนียมเป็นพืชที่ไม่ชอบร่มเงา เมื่อปลูกร่วมกับพืชคลุมดินชนิดอื่น จะมีปริมาณมาก ในปีแรกแต่หลังจากนั้นจะถูกทดแทนด้วยพืชคลุมดินชนิดอื่น

คาโลโปโกเนียม

2. **เซนโตซีมาหรือถั่วลาย** ใบมีลักษณะเรียวยาวลักษณะย่อยพันขึ้นต้นไม้ จะออกดอกและเก็บ เมล็ดได้เมื่อมีอายุ 7 เดือนขึ้นไป ทนต่อความแห้งแล้ง ดังนั้นจึงจะช่วยเสริมปริมาณพืชคลุมดินในช่วงหน้าแล้งได้ เกาเหี่ยวเปื่อยช้า เซนโตซีมาจะมีอายุอยู่ได้ประมาณ 3-4 ปี

เซนโตซีมาหรือถั่วลาย

3. **เพอราเรีย** ใบมีขนาดใหญ่หนา เกาใหญ่และเป็นขน จึงควบคุมวัชพืชได้ดีกว่าถั่วสองชนิดแรก เพอราเรียจะมีการเจริญเติบโตช้า อายุเกือบปีจึงจะคลุมดินได้ และจะสามารถคลุมดินได้ประมาณ 3-4 ปี แต่ถ้ามีร่มเงามาก ต้นก็จะโทรม ตายไป เกาและใบเปราะเน่าเปื่อยเร็ว

เพอราเรีย

4. **ซีรูลีเยมนิวดาโลโป** เป็นถั่วคลุมดินที่มีคุณสมบัติดีเด่น หลายประการคือ ให้ปริมาณไนโตรเจนกลับคืนสู่ดินได้มาก ทนต่อความแห้งแล้งและร่มเงาได้ดี มีอายุอยู่ได้นานถึง 10 ปี ในพื้นที่ที่มีการปลูกซีรูลีเยม ร่วมกับพืชคลุมดินชนิดอื่น ซีรูลีเยมจะมีปริมาณเพื่อขึ้นในปีที่ 4 ในขณะที่พืชคลุมดินชนิดอื่นจะตายไป เพราะมีร่มเงามากขึ้น แต่เนื่องจากซีรูลีเยมที่ปลูกทางภาคใต้ ของไทยให้ผลผลิตเมล็ดน้อยหรือ แทบไม่ให้เมล็ดเลย จึงมีปัญหาเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ ปลูกจะมีราคาแพง

ซีรูลีเยมนิวดาโลโป

หน้าก่อน

หน้าถัดไป

สารบัญ

อัตราการปลูก

การปลูกพืชคลุมดิน ควรใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 1 - 1.5 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อเมล็ดมีความงอกไม่ต่ำกว่า 80% แต่ถ้าความงอกต่ำต้องเพิ่มอัตราเมล็ดตามส่วน

การปลูกพืชคลุมดินอาจปลูกพืชคลุมชนิดใดชนิดหนึ่งก็ได้ แต่เพื่อให้ได้ประโยชน์จากพืชคลุมดินเต็มที่จึงแนะนำให้ปลูกร่วมกัน เช่น ในสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน อาจปลูกคาโลโปโกเนียม : เซนโตรซีมา : เพอราเรีย ร่วมกันในสัดส่วน 2 : 2 : 1 หรือ 5 : 4 : 1 หรือ 2 : 3 : 2 โดยน้ำหนักและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของพืชคลุมในระยะยาวเกษตรกรสามารถปลูกซีรูลีเยมร่วมด้วยในอัตรา 40 - 50 กรัมต่อไร่ ในประเทศมาเลเซีย มีการปลูกเพอราเรีย : ซีรูลีเยม ร่วมกันในสัดส่วน 9 : 1 ในสวนยางสวนในสวนไม้-ผลไม้ยืนต้นอื่น ๆ อาจปรับใช้สูตรผสมใด ๆ ตามความเหมาะสมในท้องถิ่น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเมล็ดพันธุ์ที่ทำได้

วิธีการปลูก

การปลูกพืชคลุมดินสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การหว่าน ปลูกเป็นแถวและปลูกเป็นหลุม แต่วิธีที่จะแนะนำให้เกษตรกรปลูก คือ ปลูกเป็นแถวเพราะจะสะดวกต่อการดูแลรักษา ระยะปลูกควรให้ห่างจากพืชหลัก 2 เมตร ส่วนจำนวนแถวปลูกประมาณ 3 - 5 แถว การจัดระยะแถวปลูกให้เฉลี่ยระยะแต่ละแถวเท่ากัน เช่น 1, 1.5, หรือ 2 เมตร ขึ้นอยู่กับระยะปลูกพืชแต่ละชนิด การปลูกให้ใช้จอบขุดดินเป็นร่องลึกประมาณ 2-3 นิ้ว โดยเมล็ดลงในร่องให้กระจายสม่ำเสมอ แล้วจึงกลบด้วยดินร่วน

การปลูกพืชคลุมดินนี้ อาจปลูกก่อน พร้อมกันหรือหลังจากปลูกพืชหลัก แต่เพื่อความสะดวกและง่ายแก่การกำจัดวัชพืช ควรปลูกหลังจากการเตรียมดินและวางแนวระยะปลูกเรียบร้อยแล้ว

การดูแลรักษา

ในระยะ 4 - 6 เดือน หลังจากปลูกพืชคลุมดินแล้ว เกษตรกรจะต้องหมั่นคอยดูแลกำจัดวัชพืชให้พืชคลุมดินอย่างสม่ำเสมอ หลังจากนั้นเมื่อพืชคลุมดินเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว ต้องดูแลให้พืชคลุมดินอยู่ห่างจากโคนต้น ประมาณ 1-1.5 เมตร

การใส่ปุ๋ยให้กับพืชคลุมดินในระยะแรก ๆ ของการปลูกนอกจากจะช่วยทำให้พืชคลุมดิน เจริญเติบโต ได้อย่างรวดเร็วและแข็งแรงแล้ว ยังช่วยเพิ่มธาตุไนโตรเจนกลับคืนสู่ดินในปริมาณที่คุ้มต่อการลงทุน โดย การใส่ปุ๋ยดินฟอสเฟตในปีแรกหลังจากปลูกประมาณ 2 - 3 ครั้ง ๆ ละ 20 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ละครึ่งห่างกัน ประมาณ 3 เดือน ส่วนในปีที่ 2 และ 3 ใส่ปีละครั้ง

การปลูกพืชคลุมดิน
หากมีการดูแลรักษาอย่าง
เหมาะสมแล้ว
พืชคลุมดิน จะ ให้ประโยชน์
ยาวนานและคุ้มค่า

หน้าก่อนนี้

หน้าถัดไป

สารบัญ